

2. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.e-reading.org.ua/>>.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://minfin.gov.ua/>>.
4. Реальный дефицит бюджета-2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://news.liga.net/news/economics/778697-realnyu_defitsit_byudzheta_2013_sostavit_okolo_104_mlrd_grn_smi.htm>.
5. Как Украина решит проблему бюджетного дефицита [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <<http://embassies.net.ua/nalogi/problema-byudzhetnogo-deficita.html>>.

Отримано 01.02.2013. ХДУХТ, Харків.
© І.Л. Шевчук, 2013.

УДК 336.76(477)

О.М. Іванюта, асист.
К.Р. Кафарова, магістрант

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФОНДОВОГО РИНКУ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Розглянуто фондовий ринок як складову фінансового ринку, проаналізовано класифікацію та механізм функціонування фондового ринку України. Зроблено оцінку інвестиційної привабливості пайових та боргових цінних паперів.

Рассмотрен фондовый рынок как составляющая финансового рынка, проанализированы классификация и механизм функционирования фондового рынка Украины. Сделана оценка инвестиционной привлекательности паевых и долговых ценных бумаг.

A fund market as constituent of financial market is considered, classification and mechanism of functioning of fund market of Ukraine is analysed. The estimation of investment attractiveness of ration and promissory securities is done.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Фондовий ринок є невід'ємною складовою фінансового ринку кожної країни. Одним із показників ефективності функціонування ринку цінних паперів є пріоритетний розвиток його організованого сектору, який характеризується прозорістю проведення операцій із цінними паперами, ліквідністю, формуванням справедливої ціни на активи. На даний час фондовий ринок України перебуває в стадії формування. Останнім часом спостерігаються позитивні тенденції в його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічну сутність, роль ринку цінних паперів у ринковій економіці, його функції, структуризацію, дію фінансових інструментів, механізм формування портфеля цінних паперів інвестора досліджували у своїх працях зарубіжні та вітчизняні науковці: З. Боді, К. Макконнелл, О.М. Мозговий, Д. Тобін, С. Брю, Е. Долан, Р. Мертон, Ф. Мішкін, М.Ю. Алексеєв, С.О. Маслова, О.Г. Мендрул, О.Ю. Смолянська, В.М. Суторміна, В.П. Ходаківська та ін.

Мета та завдання статті полягають у визначенні особливостей розвитку та функціонування фондового ринку України, аналізі операцій підприємств із цінними паперами на фондовому ринку, фінансовій оцінці інвестиційної привабливості пайових та боргових цінних паперів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фондовий ринок як складова фінансового ринку традиційно вважається забезпечувальною ланкою всієї фінансової системи держави, у сучасних умовах розвинений ринок цінних паперів є необхідним елементом ефективно функціонуючої національної економіки.

Ринок цінних паперів є найактивнішою частиною сучасного фінансового ринку і дає змогу реалізувати різноманітні інтереси емітентів, інвесторів та посередників.

Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 дає таке визначення цінних паперів: «Цінні папери – документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошові або інші майнові права, визначають взаємовідносини особи, яка їх розмістила (видала), і власника, та передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх розміщення, а також можливість передачі прав, що випливають із цих документів, іншим особам. Класифікацію цінних паперів, що перебувають в обігу в Україні показано на рис. 1.

Зупинимось на основних групах корпоративних цінних паперів: пайових – акціях та боргових – облігаціях.

Акція – цінний папір, що випускається акціонерним товариством (емітентом), свідчить про пайову участь у статутному фонді даного товариства і підтверджує право участі в управлінні ним.

Власники акцій мають право на одержання частини прибутку у вигляді дивідендів, а також на участь у поділі майна у випадку ліквідації акціонерного товариства. Акція є предметом купівлі-продажу на фондовій біржі. Випускається без установленого терміну обігу і може бути погашена тільки за рішенням законодавчо правочинного акціонерного товариства або в разі його банкрутства.

**Рисунок – 1 Класифікація цінних паперів,
що перебувають в обігу в Україні**

Згідно з правовими нормами в Україні акції випускаються тільки акціонерними товариствами. Найпоширенішими випадками, коли акціонерні товариства випускають акції, є такі: 1) створення товариства; 2) зміна номінальної вартості акцій при зміні статутного фонду; 3) збільшення статутного фонду шляхом додаткового випуску акцій із незміною номінальною вартістю; 4) поділ або консолідація акцій за незмінного статутного фонду; 5) окремі випадки реорганізації акціонерного товариства.

До основних прав власників акцій належать: право голосу; право на участь у прибутках; першочергове право на купівлю нових акцій; право на активи в разі ліквідації товариства; право на інспекцію.

Випускаючи акції, акціонерні товариства мають на меті таке: забезпечити новому підприємству стартовий капітал, необхідний для початку діяльності; залучити додаткові грошові ресурси для функціонування підприємства; обміняти старі акції при злитті з іншим товариством.

В акції найяскравіше проявляються такі економічні характеристики цінних паперів, як ліквідність, дохідність, надійність, самостійний обіг.

Згідно із Законом України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23.02.06 в Україні можуть випускатися такі види акцій: іменні

проті; іменні привілейовані; на пред'явника проті; на пред'явника привілейовані.

В іменній акції зазначається ім'я власника – тільки він є акціонером і має відповідні права. Перехід такої акції до іншого власника фіксується в реєстрі акціонерів товариства. Акції на пред'явника мають вільний обіг і не потребують спеціальної реєстрації.

Основними видами боргових цінних паперів є такі: облігації підприємств; державні облігації України; облігації місцевих позик; казначейські зобов'язання України; ощадні (депозитні) сертифікати; векселі.

Облігація – це боргове зобов'язання позичальника перед кредитором, яке оформляється не кредитною угодою, а продажем-купівлею спеціального цінного папера. Це такий цінний папір, що засвідчує внесення його власником грошових коштів та підтверджує зобов'язання позичальника відшкодувати кредиту номінальну вартість облігації у визначений строк із виплатою доходу у вигляді відсотка або дисконту. Існують різні види облігацій залежно від емітента, способу виплати доходу, термінів, на які вони випускаються, умов обігу та надійності.

Для облігацій характерним є такий цикл існування:

Емісія – Розміщення – Обіг – Погашення.

Облігації внутрішніх державних і місцевих позик випускаються на пред'явника. Емітентом таких облігацій є або держава в цілому, або окремі її органи. Рішення про випуск облігацій внутрішніх державних і місцевих позик приймається відповідно Кабінетом Міністрів України і місцевими радами. У рішенні повинні визначитися емітент, умови випуску і порядок розміщення облігацій. Державні облігації задовольняють вимогам надійності, стабільності й ліквідності. Вони вважаються найнадійнішим видом цінних паперів, оскільки вважається, що держава гарантує виконання своїх зобов'язань за випущеними нею облігаціями всім своїм майном.

Важливою є роль державних облігацій (облігацій внутрішньої державної позики – ОВДП) у фінансуванні бюджетного дефіциту. Залучення позикових коштів дає змогу державі та місцевим органам влади вчасно проводити соціальні виплати, фінансувати державні та муніципальні проекти. Місцеві облігації випускаються для забезпечення потреб місцевих бюджетів.

Необхідно виділити подібні й відмінні риси між двома найпопулярнішими видами цінних паперів – акціями та облігаціями.

Із фінансової точки зору випуск облігацій для підприємств є вигіднішою та дешевшою операцією, ніж збільшення статутного капіталу і пов'язані з цим додаткова емісія та розширення кола

акціонерів. Капітал, мобілізований за рахунок випуску корпоративних облігацій, акціонерним капіталом не стає. Облігації випускаються з метою залучення коштів для вирішення поточних і перспективних завдань акціонерного товариства. Власник облігацій не має права голосу, не бере участі у зборах акціонерів, в управлінні товариством.

Серед відмінностей можна виділити: насамперед, відмінності, пов'язані з їх випуском. Акції може випускати тільки акціонерне товариство, тоді як корпоративні облігації – підприємства будь-яких організаційних форм. Облігації може випускати держава, але державних акцій не буває.

Облігації можна розміщати з дисконтом (зі знижкою від номіналу), тоді як акції розміщати за ціною, що менша від номіналу, не можна. Купуючи акції першого випуску, акціонери стоять біля витоків акціонерного товариства. Облігаціонери ж мають справи з уже сформованою корпорацією.

Відрізняються причини випуску акцій і облігацій. Акції випускаються в разі створення акціонерного товариства або збільшення його статутного капіталу для залучення додаткових фінансових ресурсів. Щодо облігацій, то їх випускають зазвичай тоді, коли акціонерного капіталу виявляється вже недостатньо для обслуговування процесу розширеного відтворення основних фондів. Заслужують на увагу й відмінності у статусах акціонера та облігаціонера. Акціонер (співвласник корпорації) перебуває в часткових партнерських відносинах з іншими учасниками акціонерного товариства. Облігаціонер же – це кредитор компанії.

Загальний обсяг усіх зареєстрованих НКЦПФР випусків цінних паперів у 2011 році продемонстрував значне зростання і станом на 31 грудня 2011 року склав 1014,78 млрд грн, що на 179,17 млрд грн (21,44%) більше, ніж у 2010 (835,61 млрд грн).

У 2011 році регулятор зареєстрував 2513 випусків акцій на суму 58,16 млрд грн, що у порівнянні з 2010 роком більше на 17,57 млрд грн або на 43,28% (рис. 2). Це свідчить про активізацію інвестиційної діяльності в акціонерних товариствах.

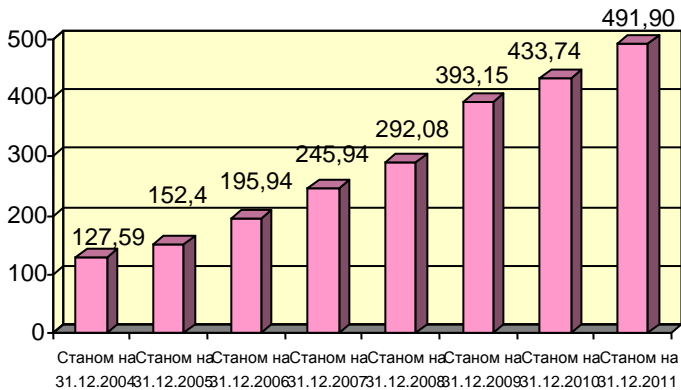

Рисунок 2 – Динаміка обсягу зареєстрованих НКЦПФР випусків акцій у 2004-2011 роках (наростаючим підсумком), млрд грн.

Протягом 2011 року НКЦПФР зареєстровано 251 випуск облігацій підприємств на суму 35,91 млрд грн (рис. 3). Порівняно з 2010 роком обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств збільшився на 26,42 млрд грн.

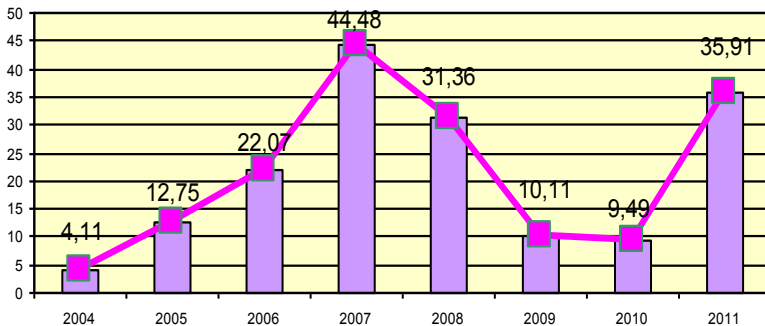

Рисунок 3 – Обсяги зареєстрованих Комісією випусків облігацій підприємств у 2004–2011 роках, млрд грн

Найбільші обсяги випусків облігацій підприємств належали емітентам, основними видами економічної діяльності яких були: фінансова діяльність (41,72%), будівництво (21,57%), переробна промисловість (9,22%).

Висновки. Фінансові інструменти виступають гнучким засобом інвестування вільних грошових коштів юридичних і фізичних осіб.

Розміщення фінансових інструментів, зокрема цінних паперів, – ефективний спосіб мобілізації ресурсів для розвитку виробництва і задоволення інших суспільних потреб. Активізація інвестиційного процесу є одним із найбільш дієвих механізмів соціально-економічних перетворень. Ефективно функціонуючий фінансовий ринок виконує важливу макроекономічну функцію, сприяючи перерозподілу інвестиційних ресурсів, забезпечуючи їх концентрацію в найбільш прибуткові і перспективні.

Таким чином, фінансовий ринок є одним із небагатьох можливих фінансових каналів, якими заощадження перетікають в інвестиції. У той же час, ринок цінних паперів надає інвесторам можливість зберігати та примножувати їх заощадження.

Упровадження новітніх технологій, їх розвиток дозволяють залучити більшу кількість інвесторів на терени вітчизняного фондового ринку. Удосконалення законодавчої бази країни у сфері фінансового інвестування сприятливо вплине на розвиток інвестиційного процесу в цілому.

Таким чином, аналіз розвитку та функціонування ринку цінних паперів в Україні протягом останніх років свідчить про його активізацію та зростання випусків цінних паперів емітентами, збільшення укладених угод на фондовому ринку.

Національний фондовий ринок повинен якнайшвидше стати стабільним та надійним джерелом фінансування для корпоративного сектору, а для цього треба підвищити його ліквідність, обсяги капіталізації, ринкові якості акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, їх інвестиційну привабливість для інвесторів. Механізм державного регулювання має бути націлений на законодавче забезпечення та гарантування прав діяльності всіх суб'єктів господарювання; узгодження інтересів суб'єктів фондового ринку встановленням необхідних правил у їх взаємовідносинах; створення сприятливого інвестиційного клімату в країні; забезпечення всім суб'єктам рівних можливостей для доступу до фінансових ринків та інформації; запобігання монополізації на ринку та створення умов для добросовісної конкуренції на фондовому ринку.

Список літератури

1. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс] : Закон України : [від 17.09.08 р. № 514-VI]. – Режим доступу : <<http://www.zakon.rada.gov.ua>>.
2. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс] : Закон України : [від 23.02.2006 № 3480-IV]. – Режим доступу : <<http://zakon.rada.gov.ua>>.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://ukrstat.gov.ua>>.

4. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] : звіт ДКЦПФР за 2010 рік. – Режим доступу : <<http://www.ssmc.gov.ua>>.

Отримано 01.02.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.М. Іванюта, К.Р. Кафарова, 2013.

УДК 004:379.85

С.А. Маркарова, асп.

В.О. Владова, магістрант

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджено сутність туристичної інформації та визначено її місце в забезпеченні галузі. Проаналізовано стан інформаційного забезпечення сфери туризму. Визначено напрями вдосконалення інформаційного забезпечення туризму через організацію туристично-інформаційних центрів.

Исследована сущность туристической информации и определено ее место в обеспечении отрасли. Проанализировано состояние информационного обеспечения сферы туризма. Определены направления совершенствования информационного обеспечения туризма через организацию туристско-информационных центров.

Investigated the essence of tourism information and determine its role in providing the industry. Analyzed the state of information management of tourism. Determined the directions of improving the information support of tourism by organizing tourist information centers

Постановка проблеми у загальному вигляді. Масштабні економічні реформи останнього десятиліття викликали серйозні зміни в сфері туризму України. Розвиток національного туризму істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку та є одним із найбільш перспективних напрямів структурної